

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17.12.1969, sp. zn. 6 Tz 101/69, ECLI:CZ:NS:1969:6.TZ.101.1969.1

Číslo: 18/1970

Právní věta: Výtěžek ze zemědělské půdy přikázané podle § 5 vl. nař. č. 50/1955 Sb. k užívání jednotnému zemědělskému družstvu požívá ochranu jako majetek v socialistickém vlastnictví. Sama okolnost, že uplynula doba, na kterou byla zemědělská půda podle § 5 vl. nař. č. 50/1955 Sb. přikázána k užívání jednotnému zemědělskému družstvu, neopravňuje ještě majitele této půdy k tomu, aby z části této půdy sklídl úrodu ve svůj prospěch, když nepožádal o vrácení zemědělského majetku a současně neprokázal, že je schopen zabezpečit výrobu na tomto majetku.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 17.12.1969

Spisová značka: 6 Tz 101/69

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132 odst. 1 písm. a 50/1955 Sb. § 5 40/1964 Sb. § 398 § 494

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 18/1970 sb. rozh.

Výtěžek ze zemědělské půdy přikázané podle § 5 vl. nař. č. 50/1955 Sb. k užívání jednotnému zemědělskému družstvu požívá ochranu jako majetek v socialistickém vlastnictví.

Sama okolnost, že uplynula doba, na kterou byla zemědělská půda podle § 5 vl. nař. č. 50/1955 Sb. přikázána k užívání jednotnému zemědělskému družstvu, neopravňuje ještě majitele této půdy k tomu, aby z části této půdy sklídl úrodu ve svůj prospěch, když nepožádal o vrácení zemědělského majetku a současně neprokázal, že je schopen zabezpečit výrobu na tomto majetku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1969 sp. zn. [6 Tz 101/69](#))

Usnesením krajského soudu v Brně z 28. května 1969 sp. zn. 4 To 149/69 byla zamítnuta stížnost okresního prokurátora proti usnesení okresního soudu v Hodoníně ze dne 25. dubna 1969 sp. zn. 3 T 77/69, jímž bylo při předběžném projednání obžaloby zastaveno podle § 188 odst. 1 písm. d) tr. ř.

trestní stíhání proti obviněnému pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Nejvyšší soud k stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu obě usnesení zrušil a přikázal okresnímu soudu v Hodoníně, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obžalobou okresního prokurátora v Hodoníně byl obviněný A. Š. stíhán pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. proto, že v září 1968 odcizil z vinohradu o výměře asi 14 arů v trati „Zadní“ v katastru obce Starý Podvorov, který užívá místní JZD, ke škodě tohoto družstva nejméně 790 kg hroznů vína v ceně 5017,60 Kčs.

Usnesením okresního soudu v Hodoníně z 25. dubna 1969 sp. zn. 3 T 77/69 bylo při předběžném projednání obžaloby trestní stíhání proti obviněnému zastaveno podle § 188 odst. 1 písm. d) tr. ř. Podle odůvodnění tohoto rozhodnutí bylo trestní stíhání zastaveno s ohledem na ustanovení § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř., protože jednání obviněného nevykazuje podle názoru soudu znaky trestného činu po objektivní a subjektivní stránce a zakládalo jen občanskoprávní vztah mezi obviněným a JZD Podvorov, který může být řešen jen cestou majetkoprávního uspořádání. Soud vycházející z jednotlivých důkazů vykonaných v přípravném řízení zjistil, že vinice včetně ostatní zemědělské půdy obviněného o celkové výměře 4,90 ha a živého i mrtvého inventáře byla předána podle § 5 vl. nař. č. 50/55 Sb. do užívání JZD Podvorov na podkladě rozhodnutí zemědělského odboru ONV v Hodoníně z 15. prosince 1959 pouze na dobu 6 roků. Po uplynutí této lhůty nebylo však již užívání pozemků pro JZD prodlouženo, a to ani podle § 17 odst. 1 vl. nař. č. 50/55 Sb. rozhodnutím MNV Starý Podvorov ani podle § 4 téhož vl. nař. smlouvou mezi obviněným a JZD jako dosavadním uživatelem půdy, takže družstvo obhospodařovalo pozemky obviněného od počátku roku 1966 bez jakéhokoliv právního titulu a tedy protiprávně. Užívání pozemků družstvem nemohlo proto ani požívat ochrany vztahující se na majetek v socialistickém vlastnictví. Vzhledem k ustanovení § 17 odst. 2 vl. nař. č. 50/55 Sb. měl být proto zemědělský závod včetně živého inventáře po skončení uvedené lhůty obviněnému vrácen jako jeho majetek. I když citovaným vládním nařízením není upraven způsob vrácení majetku původnímu vlastníku, nepřestal být majetkem obviněného a obviněný si nemohl být vědom, že by jednal na úkor majetku v socialistickém vlastnictví, jelikož nebylo vyhověno jeho žádosti z května 1968 o vrácení vinice, jak vyplývá z výpovědi předsedy JZD P. K., a jestliže započal z tohoto důvodu sám začátkem června vinici obhospodařovat a na podzim i úrodu z ní sklídl, i když byl ze strany JZD upozorňován, aby vinici neobdělával a nesklízel. Jednáním obviněného nemohla být ani způsobena škoda v částce 6174,- Kčs vykázaná JZD Podvorov, jak mu bylo kladeno za vinu, pokud měla spočívat v přisvojení si užítku z vinice. JZD mohlo být poškozeno nejvýše jen částkou 774,- Kčs představující náklady družstva vynaložené na obdělání vinice v roce 1968. Tyto náklady však mohly být jen předmětem majetkoprávního vypořádání mezi obviněným a JZD, avšak obviněný se nemohl na svém vlastnictví dopustit trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Proti tomuto usnesení podal okresní prokurátor stížnost.

Usnesením krajského soudu v Brně z 28. května 1969 sp. zn. 4 To 149/69 byla stížnost okresního prokurátora podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

V odůvodnění tohoto rozhodnutí krajský soud se v podstatě ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že obviněný se nemohl dopustit za vinu mu kladeného trestného činu, byl-li přesvědčen o správnosti svého jednání. K prodloužení smlouvy o užívání zemědělského závodu obviněného nedošlo, k jeho dalšímu užívání JZD nebylo podle § 27 vl. nař. č. 50/55 Sb. oprávněno a podle podpůrných ustanovení § 494, § 398 obč. zák. skončilo užívání zemědělských pozemků uplynutím

lhůty, na kterou bylo dohodnuto. Na rozdíl od soudu prvního stupně krajský soud však zastával názor, že užívání vinice jednotným zemědělským družstvem nebylo v rozporu s právními předpisy, protože JZD jen nadále zajišťovalo výrobu na zemědělské půdě, což obviněný nebyl patrně schopen sám učinit, a postupovalo tak v souladu se zájmem socialistické společnosti zlepšovat výživu pracujících sledovaným ustanovením § 1 vl. nař. č. 50/55 Sb. Není proto pochyb, že též užívání vinice jednotným zemědělským družstvem po uplynutí stanovené šestileté lhůty k užívání požívalo ochranu podle ustanovení § 132 tr. zák. o rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Nebyla však vyvrácena obhajoba obviněného, že k svému jednání přikročil s vědomím, že užívání pozemků daných JZD do obhospodařování nebylo podle § 17 vl. nař. č. 50/55 Sb. prodlouženo a že pozemky mu měly být vráceny. Za těchto okolností nemohlo jednání obviněného ani podle názoru krajského soudu splňovat znaky trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. po stránce subjektivní.

Proti tomuto rozhodnutí krajského soudu podal ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. předseda Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného A. Š. a navrhl nápravu vadného rozhodnutí postupem podle § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř.

Ve stížnosti pro porušení zákona bylo vytknuto, že zákon byl porušen v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., protože krajský soud zamítl stížnost okresního prokurátora jako nedůvodnou, ačkoliv pro rozhodnutí o zastavení trestního stíhání z důvodů uvedených v § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. nebyla věc dostatečně objasněna a provedené důkazy nebyly náležitě hodnoceny.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost napadeného usnesení i řízení jemu předcházejícího a zjistil, že stížnost pro porušení zákona je důvodná.

Podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř. jsou orgány činné v trestním řízení povinny zjistit skutečný stav věci a při svém rozhodování z něho vycházet. Provedené důkazy hodnotí podle svého vnitřního přesvědčení, které však musí být založeno na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. lze zamítnout stížnost, jen není-li důvodná.

Soudy podle těchto ustanovení nepostupovaly, nezjistily skutečný stav věci a ani nehodnotily již provedené důkazy podle zásad rozvedených v § 2 odst. 6 tr. ř.

Účelem úvodního ustanovení § 1 vl. nař. č. 50/1955 Sb., o některých opatřeních k zabezpečení zemědělské výroby, bylo zajistit rozvoj zemědělské výroby jako předpoklad k zlepšování výživy a tím i neustálého růstu životní úrovně pracujícího lidu. K tomu cíli sloužilo i opatření upravené v § 5 cit. vl. nař., podle něhož byl výkonný orgán MNV povinen v případě, že nebylo možno zabezpečit výrobu na zemědělské půdě malých a středních rolníků smluvním odevzdáním nemovitostí do užívání (§ 4 téhož vl. nař.), přikázat část zemědělské půdy takového vlastníka, případně celé jeho hospodářství na dobu nejméně šesti roků především některému zemědělskému závodu. Tak bylo postupováno i v daném případě, když úpadkové hospodářství obviněného s živým i mrtvým inventářem bylo přikázáno rozhodnutím zemědělského odboru ONV v Hodoníně jako orgánu nadřízeného MNV ve Starém Podvorově do užívání na dobu šesti roků místnímu JZD v Podvorově. Po skončení doba stanovené k užívání měl pak výkonný orgán MNV ve Starém Podvorově prodloužit užívání půdy opět nejméně o šest roků, ovšem jen za podmínky, že se u vlastníka zemědělského závodu nezměnily poměry, které odůvodňovaly přikázání půdy do užívání nebo vlastník půdy nenahradil náklady, které uživatel vynaložil za účelem zabezpečení nebo zvýšení zemědělské výroby na půdě, případně na provozním zařízení, pokud investice do majetku v době skončení užívání ještě trvají (§ 17 odst. 1 vl. nař. č. 50/55 Sb.).

Jestliže obviněnému bylo známo, že o dalším užívání jeho půdy jednotným zemědělským družstvem měl výkonný orgán MNV rozhodnout podle § 17 odst. 1 vl. nař. č. 50/55 Sb., pak pokračoval-li

dosavadní uživatel v užívání půdy, mohl se na něm domáhat, aby zemědělský závod mu byl jako malému rolníkovi vrácen k obhospodařování. K vrácení půdy mohlo ovšem dojít jen za podmínky, že původní vlastník je schopen ji sám obhospodařovat a že se tedy změnila jeho poměry, které vedly k opatření v roce 1959 podle § 5 vl. nař. č. 50/55 Sb. Zda však došlo k takové změně poměrů u obviněného v průběhu užívání půdy jednotným zemědělským družstvem, nebylo v přípravném řízení vůbec zkoumáno. Jak vyplývá z výsledků dokazování, zejména ze svědeckých výpovědí předsedy MNV R. P. a předsedy JZD P. K. obviněný se však ani nedožadoval vrácení celého svého zemědělského majetku k obhospodařování. Na předsedovi JZD P. K. žádal v květnu r. 1968 jen vrácení asi 14 arů. Při tom ani netvrdil, že by se u něho změnila poměry, které vedly koncem roku 1959 k přikázání celého jeho zemědělského závodu k užívání socialistickému sektoru. Přesto nedbal upozornění předsedy JZD, že mu původní vinice nemůže být přidělena, protože je zapojena do honu JZD, nedbal ani písemného sdělení JZD Podvorov a Okresního zemědělského sdružení v Hodoníně, že se vinice nemůže v průběhu hospodářského období svémocně ujmout a z ní úrodu sklídit, protože je již obdělávána v honu JZD, a že JZD je ochotno vyjít mu vstříc a uvolnit mu k obhospodařování 30 arů, ovšem až po skončení hospodářského roku.

Jestliže obviněný nepožádal o vrácení zemědělského majetku a neprokázal, že je schopen zabezpečit výrobu na tomto majetku, neměl ani důvod se domnívat, že je oprávněn užívat část tohoto majetku.

Při posuzování subjektivní stránky jednání obviněného nebylo však bez významu ani zjištění hodnoty práce a rozsahu nákladů, které obviněný sám na další obdělávání a na sklizeň vinice vynaložil, jakož i srovnání těchto nákladů s hodnotou práce a s výší nákladů již na obdělání vinice v roce 1968 JZD vynaložených. Ani v tomto směru nebylo však šetření v přípravném řízení zaměřeno, ač zjištění výdajů obviněného při dalším hospodaření a sklizni vinice přicházelo v úvahu i při případném určení rozsahu škody, způsobené JZD přivlastněním si úrody vinice.

Pokud obviněný nebyl schopen řádně hospodařit sám na celé půdě po skončení lhůty určené původně pro užívání jeho zemědělského závodu jednotnému zemědělskému družstvu, pak by byl správný názor krajského soudu, že další užívání pozemků ze strany JZD i bez dalšího prodloužení, bylo v souladu s cíli sledovanými citovaným vládním nařízením, a výtěžek z takto obhospodařované půdy by požíval ochrany jako majetek v socialistickém vlastnictví.

Jestliže tedy věc nebyla ve stadiu předběžného projednání obžaloby ještě náležitě objasněna, nemohl ovšem soud trestní stíhání zastavit a měl jen možnost buď skutkový stav věci sám došetřit nebo podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. věc vrátit prokurátorovi k došetření.